

MÖHSÜN NAĞISOYLU – 75

Mədəni irsimizin nadir abidələrinin öyrənilməsi, tədqiqi və nəşri ən çətin, məsuliyyətli və şərəfli vəzifələrdən biridir. Bu şərəfə ancaq həmin irsi böyük məhəbbətlə sevən, onun əlyazma abidələrini keçmiş əsrlərin tozundan təmizləyə-təmizləyə kitabkitab, vərəq-vərəq, sətir-sətir öyrənən və bu işə ömrünü sərf edən ziyalı nail ola bilər. Filologiya üzrə elmlər doktoru, professor, AMEA-nın həqiqi üzvü Möhsün Zellabdin oğlu Nağısoylu məhz belə ziyalı alimlərimizdən biridir.

Möhsün Zellabdin oğlu Nağısoylu 1946-cı il sentyabrın 1-də Naxçıvan MR-nin Şərur rayonunun Xok kəndində anadan olmuşdur.

1963-1971-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərqsünəslıq fakültəsinin İran filologiyası şöbəsində təhsil almış, ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1972-ci ildə AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda (keçmiş Respublika Əlyazmalar Fondu) əmək fəaliyyətinə başlamış, baş laborant, kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi və farsdilli əlyazmaların tədqiqi şöbəsinin müdiri vəzifələrində işləmişdir.

1979-cu ildə “XVI əsr Azərbaycan tərcümə əsəri “Şühədanamə” (paleoqrafiya, orfoqrafiya və tərcümə məsələləri)” mövzusunda namizədlik, 1994-cü ildə

“XV-XVI əsrlər Azərbaycan tərcümə abidələri (tekstoloji tədqiqi və dil xüsusiyyətləri)” mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir.

2012-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə ona “Azərbaycan ədəbiyyatı” ixtisası üzrə professor elmi adı verilib. Möhsün Nağısoylu 2014-cü ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 2017-ci ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

2016-2021-ci illərdə AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləmişdir. Dilçilik İnstitutuna rəhbərlik etdiyi müddətdə yerinə yetirilmiş mühüm elmi-tədqiqat işləri sırasında aşağıdakılar xüsusi əhəmiyyət daşıyır:

Azərbaycan dilinin ümumi informasiya bazasının portalının (3 dildə) yaradılması;

Milli transliterasiya standartlarının və Azərbaycan əlifbasından 7 əcnəbi dilə transliterasiya cədvəllərinin hazırlanması;

Beşcildlik “Müasir Azərbaycan dili” qrammatikasının I cildinin nəşri, II cildinin hazırlanması;

“Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”nin 7-ci nəşrinin işıq üzü görməsi;

“Azərbaycan dilinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dialektoloji atlası”nın (4 dildə) hazırlanması və s.

Hal-hazırda AMEA-nın müşaviri vəzifəsində çalışır.

Orta əsr tərcümə abidələri ayrı-ayrı dövrlərin ədəbi-bədii dilindən qidalansa da, xalqın həyat və məişəti ilə bağlı olmuş və müxtəlif bölgələrin şivələrini özündə əks etdirmişdir. Alimin bu tərcümə abidələri üzərində apardığı tədqiqatlar dilimizin tarixi inkişaf mərhələlərini öyrənmək baxımından ciddi rol oynamışdır. M.Nağısoylu “Kəvamilüt-təbir”, “Şühədanamə”, Məhəmməd Füzulinin “Hədiqətüs-süəda”, Şirazinin “Gülşəni-raz”, Əhmədi Təbrizinin “Əsrarnamə”, Həzininin “Hədisiərbəin”,

Möhsün Nəsinin “Lisanüt-teyr”, Məhəmməd Nişatinin “Şeyx Səfi təzkirəsi” və başqa tərcümə abidələri üzərində apardığı fundamental tədqiqatları ilə klassik tərcümə abidələrinin dil-üslub xüsusiyyətlərini dərinlən araşdırmış və beləliklə də Azərbaycan türkcəsinin daha qədim qatlarını öyrənməyə müvəffəq olmuşdur.

Möhsün müəllimin elmi fəaliyyətinin ikinci istiqaməti ayrı-ayrı yazılı abidələrin tədqiqi, tərbi və nəşri ilə bağlı olmuşdur. Mirzə Nəsrullah Didənin “Kitabün-nəsayeh”, Bəvazicinin “Kəvamilüt-təbir”, Abbasqulu Ağa Bakıxanovun “Riyazül-qüds”, “Dədə Qorqudun Günbəd əlyazması” əsərləri belə abidələrdəndir.

M.Nağısoylu qələmini tərcümə sahəsində də sınaşdır. O, ilk dəfə olaraq fars dilindən Mahmud Şəbüstərinin “Gülşəniraz” fəlsəfi poemasını, Sədrəddin Bələğinin “Quran qissələri”, Əqiqi Bəxşayəşinin “Siddiqeyi-Tahirə” kitablarını dilimizə tərcümə etmişdir.

Möhsün müəllim farsdilli yazılı abidələrimizin elmi-paleoqrafik təsvirində və kataloqlaşdırılmasında da az iş görməmişdir. O, farsdilli əlyazmalar kataloqunun I, II və III cildlərinin həmmüəlliflərinəndir.

Alimin orta və ali məktəblər üçün hazırladığı “Azərbaycan dili”, “Ana dili və ədəbiyyat”, “Ədəbiyyat”, “Farsca-azərbaycanca lüğət”, “Azərbaycanca-farsca lüğət” kitabları böyük uğur qazanmışdır.

Alimin rəhbərliyi altında onlarla fəlsəfə və elmlər doktoru dissertasiya işini uğurla müdafiə etmişdir. O, uzun müddət AMEA Ziya Bünyadov adına Şərqsünəşliq İnstitutunda fəaliyyət göstərən müdafiə şurasının üzvü olmuşdur, hazırda Dilçilik İnstitutunun Müdafiə Şurasının sədridir, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Toponimiya Komissiyasının üzvüdür.

M.Nağısoylu mənəvi irsimizin ən dəyərli nümunələrini təşkil edən orta əsr əlyazma abidələri üzərində apardığı çoxcəhətli və səmərəli elmi fəaliyyəti sayəsində bir sıra yazılı abidələri və bu abidələri yaratmış Azərbaycan alimlərini ilk dəfə olaraq elm aləminə və geniş oxucu kütləsinə təqdim etmişdir. O, bu uğurlara özünün sonsuz əməksevərliyi və yüksək elmi səviyyəsi sayəsində nail olmuşdur.

Möhsün müəllimi 75 illiyi münasibətilə təbrik edir, ona uzun ömür, möhkəm cansağlığı arzulayırıq. 75 ilin mübarək, əziz Möhsün müəllim!

*İsmayıl Kazımov
Sayalı Sadıqova*